

dr Monika Piątkowska¹, mgr Sylwia Gocłowska
Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

Rola polityki krajowej w rozwoju klubów sportowych funkcjonujących w środowisku lokalnym

The role of national policy in the development of sports clubs functioning in the local community

Streszczenie: Publikacja podejmuje tematykę polityki rządowej ukierunkowanej na kluby sportowe. W pracy zidentyfikowane oraz omówione zostały programy rządowe, w których beneficjentami mogą być kluby sportowe, źródła finansowania klubów sportowych z budżetu centralnego oraz warunki uzyskania wsparcia rządowego. Przeanalizowano szereg aktów prawnych, szczególnie krajowego jak również ponadnarodowego, odnoszących się do analizowanych aspektów. Autorki zwracają uwagę na istnienie niewystarczającego wsparcia klubów sportowych z poziomu centralnego oraz bariery jakie stawiane są klubom sportowym chcącym otrzymać dofinansowanie.

Słowa kluczowe: zarządzanie, polityka krajowa, źródła finansowania, programy sportowe, klub sportowy

Abstract: The publication raises the subject of governmental policy aimed at sports clubs. It identifies and discusses governmental programmes, beneficiaries of which can be sports clubs, sources of financing sports clubs from the national budget and conditions of obtaining support of the state. There are also analyses of a series of legal acts, national as well as international, concerning the analysed aspects. The authors emphasise insufficient support for sports clubs from the central level and the barriers that sports clubs willing to acquire funds are facing.

Keywords: management, national policy, financial sources, sport programs, sport club

Wstęp

Rozwój sportu i jego znaczenie dostrzegane są zarówno w polityce poszczególnych krajów, jak i w polityce ponadnarodowej, szczególnie w odniesieniu do państw europejskich^{2,3,4}. Instytucje Unii Europejskiej takie jak Komisja, Rada oraz Parlament przyjęły szereg dokumentów stanowiących wskazówki dla

¹ Adres do korespondencji: Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Zakład Organizacji i Historii Kultury Fizycznej, ul. Marymoncka 34, 00-968 Warszawa, email: monika.piatkowska@awf.edu.pl

² Komisja Europejska, *Biała Księga na temat sportu*. COM(2007) 391. Bruksela, 2007. Pobrane z: <http://eur-lex.europa.eu/> (05.02.2016).

³ Komisja Europejska, *The European Model of Sport*. Consultation Paper of DGX of the European Commission, Brussels 1999.

⁴ Komisja Europejska, *Biała Księga...*, op. cit.

państw członkowskich, w jaki sposób formułować politykę sportową, tak aby wychodziła naprzeciw wspólnym wyzwaniom i potrzebom. Do zacieśnienia współpracy i pogłębienia dialogu na temat sportu na szczelbu UE znacznie przyczyniła się opublikowana w 2007 r. Biała Księga na temat sportu⁵. Prawie wszystkie działania wymienione w towarzyszącym jej planie działań „Pierre de Coubertin” zostały już zrealizowane lub są realizowane obecnie⁶.

Należy jednak zaznaczyć, iż Unia Europejska nie posiada kompetencji do harmonizacji prawa państw członkowskich w zakresie realizacji polityki sportowej. Wprowadzone Traktatem Lizbońskim art. 6 oraz art. 165 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) dają Unii Europejskiej możliwość realizacji działań mających na celu wspieranie, koordynowanie lub uzupełnianie działań państw członkowskich o wymiarze europejskim⁷.

W związku z tym, że instytucje Unii Europejskiej mogą przyjmować jedynie środki o charakterze zaleceń, nie można rozważać jednolitej struktury organizacyjnej sportu w Europie. Co więcej w sprawozdaniu w sprawie europejskiego wymiaru sportu zwraca się uwagę, że „struktury sportowe w Europie opierają się na zasadach narodowościowych i terytorialnych”⁸. Pojęcie europejskiego modelu sportu można zatem traktować jako umowne. Odnosi się ono jedynie do pewnej specyfiki sportu w Europie (w odróżnieniu do modelu amerykańskiego), która polega na piramidalnej budowie, opartej na licznych amatorskich klubach sportowych funkcjonujących w strukturach pozarządowych⁹.

Polski system opiera się na współistniejących i współpracujących dwóch sektorach organizacji rządowych i pozarządowych^{10,11}. Polityka sportowa w Polsce jest określona w „Programie rozwoju sportu do roku 2020” (PRS 2020), przygotowanym przez Ministra Sportu i Turystyki¹². Należy podkreślić, że cele, priorytety i działania opisane w PRS 2020, wpisują się w zalecenia Komisji, Rady i Parlamentu Europejskiego. Wizją, której realizacji będą służyć strategiczne działania podejmowane w obszarze sportu, jest społeczeństwo, które ma wykształcony nawyk podejmowania aktywności fizycznej dostatecznie często i intensywnie, aby dzięki temu móc dłużej cieszyć się życiem w zdrowiu, a tym samym zarówno zwiększyć poziom zadowolenia z życia, jak i obniżyć koszty spo-

⁵ K. Petry, D. Steinbach, W. Tokarski, *Sport systems in the countries of the European Union: similarities and differences*, European Journal for Sport and Society, 2004, nr 1 (1), s. 15-21.

⁶ Komisja Europejska, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-społecznego i Komitetu Regionów. Rozwijanie europejskiego wymiaru sportu*. Bruksela 2011. Pobrane z <http://eur-lex.europa.eu/> (05.02.2016).

⁷ Unia Europejska, *Wersje skonsolidowane Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Karta praw podstawowych Unii Europejskiej*, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg 2010. Doi:10.2860/6164.

⁸ Komisja Kultury i Edukacji, *Sprawozdanie w sprawie europejskiego wymiaru sportu*, 2011. Pobrane z <http://www.europarl.europa.eu> (05.02.2016)

⁹ J. Żyśko, *Zmiany we współczesnych systemach zarządzania sportem wyczynowym w wybranych krajach europejskich*. Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Warszawa 2008, s. 91-92.

¹⁰ Tamże, s. 118.

¹¹ M. Piątkowska, *Poland*, [w:] C. Breuer, R. Hoekman, S. Nagel, S., van der Werff H. (red.), *Sport Clubs in Europe: A Cross-National Comparative Perspective*. Sports Economics, Management and Policy. Springer International Publishing 2015, s. 325-341.

¹² Ministerstwo Sportu i Turystyki, *Program rozwoju sportu do roku 2020*, Warszawa 2015. Pobrane z <https://bip.msit.gov.pl> (05.02.2016).

łeczne związane z prowadzeniem niezdrowego trybu życia. Cel główny PRS 2020 zakłada dwa główne komponenty – działania związane z tworzeniem warunków (infrastruktury, oferty, struktury organizacyjnej) dla upowszechniania aktywności fizycznej oraz promocję zdrowego i aktywnego stylu życia. Cel główny będzie realizowany poprzez cele szczegółowe przedstawione w tabeli 1.

Tab. 1. Priorytety oraz cele szczegółowe w „Programie rozwoju sportu do roku 2020”

Główne priorytety PRS 2020	Cele szczegółowe PRS 2020
Zapewnienie warunków (infrastruktury, oferty, struktury organizacyjnej) dla upowszechniania aktywności fizycznej	Zapewnienie warunków i oferty dla powszechnego podejmowania aktywności fizycznej na każdym etapie życia
Promocja zdrowego i aktywnego stylu życia	Wykorzystanie sportu na rzecz budowy kapitału społecznego
	Poprawa warunków organizacyjno-prawnych dla rozwoju sportu oraz zwiększenie dostępności wykwalifikowanych zasobów kadrowych
	Wykorzystanie potencjału sportu na poziomie wyczerpanym na rzecz upowszechnienia aktywności fizycznej lub promocji Polski na arenie międzynarodowej

Źródło: Ministerstwo Sportu i Turystyki, *Program rozwoju sportu do roku 2020*, Warszawa 2015, s. 80-107. Pobrane z <https://bip.msit.gov.pl> (05.02.2016).

Podstawową jednostką realizującą zadania w obszarze szeroko rozumianej kultury fizycznej jest klub sportowy. Jak pokazuje sprawozdanie w sprawie europejskiego wymiaru sportu¹³, to właśnie klub sportowy funkcjonujący w środowisku lokalnym pełni kluczową rolę w całej strukturze organizacyjnej sportu. W PRS 2020 dużo miejsca poświęcone jest ogólnemu wsparciu dla sektora sportowego, nie mówi się jednak wprost o klubach sportowych.

W związku z powyższym w pracy postanowiono przyjrzeć się bliżej polityce krajowej nakierowanej na funkcjonowanie klubów sportowych. Celem pracy jest dokonanie charakterystyki polityki krajowej na poziomie rządu centralnego w stosunku do klubów sportowych funkcjonujących w środowisku lokalnym. Podjęto próbę odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

1. Jakie są zobowiązania prawne rządu centralnego wobec klubów sportowych funkcjonujących w środowisku lokalnym?
2. Czy istnieją programy rządu centralnego nakierowane na kluby sportowe?
3. Jakie wsparcie finansowe lub materialne rząd centralny zapewnia klubom sportowym?
4. Jakie są warunki udzielenia tego wsparcia? Jak wygląda procedura tego wsparcia?

Założenia metodologiczne badań własnych

W pracy wykorzystano analizę aktów prawnych dotyczących badanego obszaru zarówno na szczeblu europejskim, jak i krajowym. Przeanalizowano treści aktów normatywnych odnoszących się do spraw sportu oraz polityki orga-

¹³ Komisja Kultury i Edukacji, *Sprawozdanie...*, *op. cit.*

nów centralnych ukierunkowanej na sport, opublikowanych w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej oraz na stronach właściwych ministerstw.

Przeprowadzono także badania jakościowe w oparciu o pogłębione, ustrukturalizowane, indywidualne wywiady. W maju i czerwcu 2015 r. przebadano reprezentantów najwyższych organów odpowiedzialnych za kreowanie krajowej polityki sportowej tj. pracowników Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz Fundacji Rozwoju Kultury Fizycznej.

Wyniki badań

Organy centralne odpowiedzialne za sport w Polsce

Polska jest jednym z dziesięciu krajów Europy, w których sport jest obecny w konstytucji¹⁴. Art. 68 punkt 5 Konstytucji stanowi, iż władze publiczne popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży¹⁵. Zapis ten zobowiązuje rząd Polski do prowadzenia polityki oraz podejmowania działań w obszarze kultury fizycznej. Głównym organem rządowym odpowiedzialnym za sprawę kultury fizycznej w Polsce jest Ministerstwo Sportu i Turystyki (MSiT), którego zadaniem jest rozwój sportu powszechnego oraz wyczynowego, a także sprawowanie nadzoru i współpraca z polskimi związkami sportowymi, odpowiedzialnymi za organizację sportu w poszczególnych dyscyplinach¹⁶. Ponadto, sport w sposób pośredni jest obecny także w działalności innych ministerstw. Na przykład Departament pożytku publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej odpowiada za tworzenie warunków do rozwoju organizacji pozarządowych (a takimi są w Polsce kluby sportowe) oraz do rozwoju wolontariatu. Jest to jednostka odpowiedzialna za wdrażanie i promocję rozwiązań przyjętych w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie¹⁷. Zgodnie z tą ustawą kluby sportowe, które nie działają w celu osiągnięcia zysku mogą uzyskać status organizacji pożytku publicznego i korzystać ze wsparcia państwa, m.in. przywilejów prawno-podatkowych oraz możliwości pozyskiwania pieniędzy z przekazania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych.

Zgodnie jednak ze swoimi kompetencjami organy centralne nie prowadzą polityki bezpośrednio ukierunkowanej na kluby sportowe. Podejmowane działania ukierunkowane są na upowszechnienie i rozwój sportu, głównie sportu dla wszystkich oraz sportu dzieci i młodzieży. Z założenia nowej polityki MSiT wsparcie klubów sportowych powinno pochodzić w głównej mierze od samorządów lokalnych, które najlepiej znają organizacje pozarządowe funkcjonujące w lokalnym środowisku¹⁸.

Na poziomie centralnym funkcjonują także polskie związki sportowe, które za zgodą MSiT odpowiadają za organizację sportu w poszczególnych dyscy-

¹⁴ R. Siekmann, J. Soek, *Models of Sport Governance in the European Union*. The International Sports Articles Law Journal, 2010, nr 3-4, s. 93-102.

¹⁵ *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483), s. 14.

¹⁶ *Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Sportu i Turystyki* (Dz.U. 2015, poz. 1911).

¹⁷ *Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz.U. 2010 nr 234 poz. 1536, z późn. zm.)

¹⁸ Ministerstwo Sportu i Turystyki, *Program...*, op. cit.

plinach^{19, 20}. Organizacje te nie mają jednak bezpośredniego wpływu na lokalne kluby sportowe. Ich głównym zadaniem jest wystawianie licencji sportowych zawodnikom klubów sportowych, szkolenie zawodników kadr narodowych oraz organizacja funkcjonowania reprezentacji narodowych.

Pomimo braku bezpośredniej polityki ukierunkowanej na kluby sportowe rząd polski prowadzi szereg działań, w których beneficjentami są najczęściej kluby sportowe, jako jednostki organizujące sport lokalnie. W układzie tym rząd zleca realizację zadania publicznego na zasadzie subsydiarności i pomocniczości organizacjom pozarządowym w drodze konkursowej. Przykładem takiej współpracy jest implementacja zadań i programów rządowych na rzecz rozwoju sportu dla wszystkich przez Fundację Rozwoju Kultury Fizycznej (FRKF). Jest to fundacja skarbu Państwa, której celem statutowym jest podejmowanie i popieranie inicjatyw ukierunkowanych na rozwój kultury fizycznej. FRKF realizuje w ten sposób programy: Multi Sport, Nasz Orlik i Akademia Animatora²¹.

Programy rządowe, których beneficjentami mogą być kluby sportowe

Najpopularniejszym programem rządowym, w którym beneficjentami mogły być kluby sportowe, był program Moje Boisko – Orlik 2012. W ramach programu wybudowano 2604 nowoczesne, bezpieczne, ogólnodostępne i nieodpłatne kompleksy sportowo-rekreacyjne w gminach w całym kraju. Na realizację programu przeznaczono w latach 2008-2012 około 970 milionów złotych. Jest to największe przedsięwzięcie powszechnej budowy infrastruktury sportowej po 1989 r.²² (Informacja MSiT na temat realizacji programów Moje Boisko - Orlik 2012 i Biały Orlik w latach 2008-2012, 2015). Kluby sportowe były w sposób pośredni beneficjentami programu, ponieważ 86% osób prowadzących zajęcia sportowe na Orlikach to trenerzy lokalnych klubów sportowych²³. Ponadto, biorąc pod uwagę wszystkie obiekty, to aż 92% z nich współpracuje z lokalnymi klubami sportowymi. Po zakończeniu budowy infrastruktury rząd stworzył nowy program Nasz Orlik. Celem projektu jest wykorzystanie sieci boisk w celu zachęcenia społeczności do korzystania z tej infrastruktury. Program zakłada szkolenia dla animatorów i trenerów oraz wolontariuszy pracujących na Orlikach, a także inicjatywy wykorzystania boisk jako przestrzeni społecznej, która wzmacnia więzi społeczne. Kluby sportowe w wielu gminach mogą nieodpłatnie korzystać z wybudowanej infrastruktury²⁴. Ściśle związany z tym projektem jest także program Akademia Animatora. Jest to inicjatywa skierowana do animatorów i liderów sportu lokalnego, czyli najczęściej do trenerów lokalnych klubów sportowych. Polega ona na przekazywaniu wiedzy i podnoszeniu kompetencji odnośnie organizacji i zarządzania w aspekcie sportu lokalnego, w szczególności pozyski-

¹⁹ J. Żyśko, *op cit.*, s. 121-122.

²⁰ M. Piątkowska..., *op. cit.*, s. 325-341.

²¹ Tamże, s. 325-341.

²² Ministerstwo Sportu i Turystyki, *Informacja MSiT na temat realizacji programów Moje Boisko - Orlik 2012 i Biały Orlik w latach 2008-2012*, 2015.

²³ A. Goldys, M. Stec, M. Szyborska, M. Tomkowicz, *Raport Animatorzy i Orliki. Podsumowanie Badań*, 2014.

²⁴ Tamże.

wania funduszy na działalność sportową²⁵. Ponadto MSiT w ramach programów sportu dla wszystkich wspiera projekty w zakresie podnoszenia kompetencji nauczycieli, trenerów, instruktorów, animatorów i liderów sportu dzieci i młodzieży, w szczególności funkcjonujących w środowisku lokalnym. Wsparcie adresowane jest do organizacji pozarządowych, które w ramach swojej podstawowej działalności statutowej realizują zadania z zakresu upowszechniania kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży.

Ponadto, FRKF jest także operatorem innych programów – Multisport oraz Mały Mistrz. Pierwszy skierowany jest do uczniów szkół podstawowych z klas IV-VI. Multisport jest realizowany głównie przez lokalne kluby sportowe, które przygotowują plan zajęć sportowych, zgodnych z zainteresowaniami dzieci i młodzieży. Mały Mistrz to program, skierowany do pierwszoklasistów szkoły podstawowej. Celem programu jest poprawa sprawności fizycznej i kształtowanie zdrowego stylu życia poprzez wsparcie edukacyjne nauczycieli wychowania fizycznego oraz nauczycieli nauczania początkowego szkół podstawowych fizycznej²⁶.

Warto wspomnieć także o programie WF z Klasą, który wspiera nauczycieli wychowania fizycznego i inspirowanie ich do prowadzenia bardziej atrakcyjnych i innowacyjnych lekcji. W każdym województwie jest także realizowany program pn. „Umiem pływać”, który jest adresowany do uczniów klas I-III szkół podstawowych w całej Polsce. Zakłada udział dzieci w pozalekcyjnych i pozaszkolnych zajęciach sportowych na pływalni. Beneficjentami środków na naukę pływania w tym przypadku są często lokalne kluby sportowe (FRKF: działania i oferta, pobrano z www.frkf.pl).

Źródła finansowania programów sportowych oraz procedury otrzymania dotacji przez kluby sportowe

Kluby sportowe nie mają żadnych specyficznych zobowiązań ustawowych wobec organów rządowych odpowiedzialnych za sport poza zobowiązaniami rozliczeniowo-podatkowymi i sprawozdawczymi, które jednakże dotyczą wszystkich organizacji, nie tylko sportowych. W przypadku jednak, gdy klub sportowy chce zostać beneficjentem celowych środków budżetowych pochodzących z wyżej omówionych programów, musi spełnić wymogi konkursowe. Przede wszystkim o dofinansowanie mogą ubiegać się organizacje pozarządowe, powołane dla prowadzenia działalności w zakresie upowszechniania sportu. Wymagany jest odpowiedni zapis w statucie. W szczególności mile widziane są organizacje o zasięgu ogólnopolskim. Pośród innych kryteriów dopuszczających organizacje do otwartych konkursów są m.in. załączona deklaracja wykorzystania wolontariuszy w pracy klubu oraz wniesienie wkładu własnego wynoszącego ok. 20% dofinansowania²⁷.

²⁵ A. Goldys, M. Stec, M. Wiśnicka, R. Włoch, *Raport Oriki i Animatorzy. Podsumowanie projektu*, Akademia Animatora, 2013.

²⁶ *Fundacja Rozwoju Kultury Fizycznej, działania i oferta*. Pobrano z www.frkf.pl (08.02.2016).

²⁷ Ministerstwo Sportu i Turystyki, 2016.

Środki finansowe potrzebne na realizację konkursów oraz programów pochodzą ze środków własnych MSiT, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej oraz Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów²⁸.

Środki własne MSiT pochodzą z budżetu centralnego. Są one przekazywane poprzez otwarte konkursy na dofinansowanie zadań z zakresu upowszechniania sportu różnych grup społecznych, a także z zakresu podnoszenia kompetencji nauczycieli, trenerów, instruktorów, animatorów i liderów sportu dzieci i młodzieży²⁹.

Środki Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej są dystrybuowane na podstawie Rozporządzenia Ministra Sportu i Turystyki z dnia 23 sierpnia 2010 r. w sprawie dofinansowania zadań ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej³⁰. FRKF działa na podstawie ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych³¹. Jest to fundusz, który umożliwi uzyskanie dofinansowania realizacji zadań z zakresu przebudowy, remontu i inwestycji obiektów sportowych oraz zadań z zakresu rozwijania sportu wśród dzieci, młodzieży i osób niepełnosprawnych (Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 10 października 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań inwestycyjnych oraz zadań z zakresu rozwijania sportu, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z funduszu rozwoju kultury fizycznej). Pieniądze funduszu pochodzą z Totalizatora Sportowego (loterii). Polskie regulacje nakładają obowiązek przekazania 25% dopłat z gier do każdego losu na finansowanie sportu.

Środki Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów są dystrybuowane na podstawie Rozporządzenia Ministra Sportu i Turystyki z dnia 19 września 2011 r. w sprawie dofinansowania zajęć ze środków Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów³². Fundusz Zajęć Sportowych dla Uczniów został utworzony na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi³³. Jest to program dofinansowania zajęć sportowych dla uczniów, prowadzonych przez kluby sportowe działające w formie stowarzyszenia oraz inne organizacje pozarządowe, które w ramach swojej statutowej działalności realizują zadania z zakresu upowszechniania kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży. Fundusze pochodzą z wpływów z opłat w wysokości 10% podstawy opodatkowania podatkiem od towarów i usług, wnoszonych na rachunek Funduszu przez podmioty świadczące usługę polegającą na reklamie napojów alkoholowych.

Wyżej omówione środki nie są jedyną formą wsparcia klubów sportowych ze środków publicznych. Kluby sportowe mogą też otrzymać finansowanie

²⁸ M. Piątkowska, E. Biernat, *La participación deportiva en Polonia*, w: R. Llopis-Goig (red.), *Participación deportiva. Culturas, prácticas y políticas deportivas en Europa*. ISBN: 978-84-9064-213-9. Editorial UOC, Barcelona 2015.

²⁹ Tamże.

³⁰ *Rozporządzenia Ministra Sportu i Turystyki z dnia 23 sierpnia 2010 r. w sprawie dofinansowania zadań ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej* (Dz.U. 2010 nr 156, poz. 1051).

³¹ *Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* (Dz.U. 2009 nr 201, poz. 1540 z późn. zm.).

³² *Rozporządzenia Ministra Sportu i Turystyki z dnia 19 września 2011 r. w sprawie dofinansowania zajęć ze środków Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów* (Dz.U. 2011 nr 217 poz. 1290).

³³ *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (Dz.U. 2012 poz. 1356 z późn. zm.).

ze środków innych funduszy, które nie wspierają sportu w sposób bezpośredni, w przypadku gdy działalność klubów wpisuje się w ramy priorytetów programów: Funduszu Inicjatyw Obywatelskich oraz Funduszu Aktywności Społecznej Osób Starszych.

Fundusz Inicjatyw Obywatelskich to fundusz, którego celem jest zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne³⁴. W drodze konkursu dofinansowywane są organizacje, które podejmą się realizacji projektów mieszczących się w ramach statutowej działalności nieodpłatnej lub odpłatnej pożytku publicznego. Rodzaje zadań objętych dofinansowaniem to między innymi priorytet nr 2 – Aktywne społeczeństwo oraz priorytet 3 – Aktywni obywatele.

Celem Funduszu Aktywności Społecznej Osób Starszych jest poprawa jakości i poziomu życia osób starszych oraz zagospodarowanie ich potencjału poprzez umożliwienie im aktywności społecznej³⁵. Dofinansowanie w zakresie tej działalności odbywa się także w drodze konkursowej.

Kluby sportowe mogą również udać się po wsparcie do Ministerstwa Zdrowia. Ministerstwo dofinansowuje w drodze konkursowej organizacje, które podejmą się realizacji priorytetów i zadań tego organu. Odnoszą się one (w zależności od ogłoszonego konkursu) m.in. do działań, które przyczyniają się do eliminacji czynników ryzyka chorób cywilizacyjnych (nadwagi i otyłości, nadciśnienia tętniczego, niskiego poziomu aktywności fizycznej)³⁶.

Podsumowanie

W pracy podjęto próbę scharakteryzowania polityki krajowej w stosunku do klubów sportowych funkcjonujących w środowisku lokalnym. Omówiono zobowiązania prawne rządu centralnego wobec klubów wynikające w głównej mierze z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Scharakteryzowano działalność organów centralnych mających na celu wspieranie klubów oraz programy rządu centralnego nakierowane na kluby sportowe, przedstawiając ich przedmiot i zasady otrzymania dotacji.

Można zatem stwierdzić, że pomimo niewielkich kompetencji organów centralnych w stosunku do lokalnych klubów sportowych organizowanych jest wiele programów oraz konkursów, w których beneficjentami mogą być kluby sportowe. Jednakże ta forma wsparcia organizowana przez rząd centralny wydaje się być niewystarczająca, biorąc pod uwagę liczbę oraz potrzeby klubów sportowych. Ponadto, kluby napotykają na bariery natury formalnej, jak i merytorycznej. Złożoność procedury dotyczącej ubiegania się o środki finansowe stanowi trudność w uzyskaniu wsparcia. Obowiązek 20% wkładu własnego z pewnością dyskwalifikuje te kluby sportowe, które nie prowadzą działalności gospodarczej

³⁴ Rada Ministrów, *Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich*. Załącznik do uchwały nr 193/2004. 2004. Pobrano z pozytek.gov.pl.

³⁵ Rada Ministrów, *Rządowy Program ASOS na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020*. 2014. Pobrano z www.mpips.gov.pl (30.06.2015).

³⁶ Ministerstwo Zdrowia, *Zadania zlecane organizacjom pozarządowym przez Ministerstwo Zdrowia w 2014 r.* 2014. Pobrano z mz.gov.pl (22.06.2015).

oraz nie odnotowują wpływów finansowych, które zabezpieczyłyby wymaganą przez regulaminy konkursowe kwotę.

Autorki uważają, że aby poprawić sytuację lokalnych klubów sportowych warto zaktywizować władze lokalne. Samorządy powinny tworzyć strategie oraz programy rozwoju ukierunkowane na kluby sportowe, gdyż to one odgrywają kluczową rolę w krzewieniu kultury fizycznej głównie wśród dzieci i młodzieży. W niektórych miejscach w Polsce przykuwa się coraz większą uwagę do tej działalności i można wskazać bardzo pozytywne praktyki w tym zakresie, nie można jednakże mówić o powszechności takiej aktywności w skali kraju. Przykładem wsparcia mogłoby być dofinansowanie do konkursów centralnych wkładu własnego, które muszą posiadać kluby. Warto także podnieść świadomość wśród działaczy klubów odnośnie nie tylko tego, gdzie te źródła wsparcia można znaleźć, ale co należy zrobić, jak wypełnić poprawnie wnioski, aby takie wsparcie otrzymać. Należałoby może rozważyć podejście systemowe w obszarze kształcenia kadr i podjąć szerszą współpracę między kluczowymi graczami: przedstawicielami MSiT, samorządów, uczelni wyższych typu akademie wychowania fizycznego oraz klubów sportowych.

Zdecydowanie w tym obszarze konieczne są pogłębione badania odnośnie, zarówno stopnia świadomości istnienia wsparcia rządowego, ale także oceny zapotrzebowania na pomoc oraz oczekiwań samych beneficjentów. Spójne i komplementarne działanie organów, czy interesariuszy wspierających sport w Polsce może przyczynić się w sposób kompleksowy do zmiany sytuacji ekonomicznej klubów sportowych.

Bibliografia

- Fundacja Rozwoju Kultury Fizycznej, działania i oferta*. Pobrano z www.frkf.pl (08.02.2016).
- Gołdys A., Stec M., Szyborska M., Tomkowicz M., *Raport Animatorzy i Orliki. Podsumowanie Badań*, 2014.
- Gołdys A., Stec M., Wiśnicka M., Włoch R., *Raport Orliki i Animatorzy. Podsumowanie projektu*, Akademia Animatora, 2013.
- Komisja Europejska, *Biała Księga na temat sportu*. COM(2007) 391. Bruksela, 2007. Pobrane z <http://eur-lex.europa.eu/> (05.02.2016)
- Komisja Europejska, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Rozwijanie europejskiego wymiaru sportu*. Bruksela 2011. Pobrane z: <http://eur-lex.europa.eu/> (05.02.2016).
- Komisja Europejska, *The European Model of Sport*. Consultation Paper of DGX of the European Commission, Brussels 1999.
- Komisja Kultury i Edukacji, *Sprawozdanie w sprawie europejskiego wymiaru sportu*, 2011. Pobrane z <http://www.europarl.europa.eu> (05.02.2016)
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483).
- Ministerstwo Sportu i Turystyki, *Informacja MSiT na temat realizacji programów Moje Boisko - Orlik 2012 i Biały Orlik w latach 2008-2012*, 2015.

- Ministerstwo Sportu i Turystyki, *Konkurs na dofinansowanie w 2016 roku zadań z zakresu programu Sport dla Wszystkich*, Warszawa 2016. Pobrano z bip.msit.gov.pl/ (08.02.2016).
- Ministerstwo Sportu i Turystyki, *Program rozwoju sportu do roku 2020*, Warszawa 2015. Pobrane z <https://bip.msit.gov.pl> (05.02.2016).
- Ministerstwo Zdrowia, *Zadania zlecane organizacjom pozarządowym przez Ministerstwo Zdrowia w 2014r.* 2014. Pobrano z mz.gov.pl (22.06.2015).
- Petry K., Steinbach D., Tokarski W., *Sport systems in the countries of the European Union: similarities and differences*, *European Journal for Sport and Society*, 2004, nr 1 (1).
- Piątkowska M., Biernat E., *La participación deportiva en Polonia*, [w:] R. Llopis-Goig (red.), *Participación deportiva*. Culturas, prácticas y políticas deportivas en Europa, Editorial UOC, Barcelona 2015.
- Piątkowska P. Poland, [w:] C. Breuer, R. Hoekman, S. Nagel, S., H. van der Werff (red.), *Sport Clubs in Europe: A Cross-National Comparative Perspective*. Sports Economics, Management and Policy. Springer International Publishing 2015.
- Rada Ministrów, *Rządowy Program ASOS na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020*, 2014. Pobrano z www.mpips.gov.pl (30.06.2015).
- Rada Ministrów, *Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich*. Załącznik do uchwały nr 193/2004. 2004. Pobrano z pozytek.gov.pl.
- Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 19 września 2011 r. w sprawie dofinansowania zajęć ze środków Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów* (Dz.U. 2011 nr 217 poz. 1290).
- Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 23 sierpnia 2010 r. w sprawie dofinansowania zadań ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej* (Dz.U. 2010 nr 156, poz. 1051).
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Sportu i Turystyki* (Dz.U. 2015, poz. 1911).
- Siekman R., Soek J., *Models of Sport Governance in the European Union*. *The International Sports Articles Law Journal*, 2010, nr 3-4.
- Unia Europejska, *Wersje skonsolidowane Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej*. Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg 2010, Doi:10.2860/6164.
- Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* (Dz.U. 2009 nr 201, poz. 1540 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz.U. 2010 nr 234 poz. 1536, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (Dz.U. 2012 poz. 1356 z późn. zm.)
- Żyśko J., *Zmiany we współczesnych systemach zarządzania sportem wyczynowym w wybranych krajach europejskich*, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Warszawa 2008.